

Bioabsorbowalne stenty wieńcowe

S. Suave Lobodzinski

California State University Long Beach, Kalifornia, USA

Przedrukowano za zgodą z: *Cardiology Journal* 2008; 15, 6: 569–571

Wstęp

Implantacja stentu wieńcowego podczas zabiegu angioplastyki minimalizuje ryzyko ostrego zamknięcia naczyń [1] oraz restenozy [2]. Chociaż zakładane na stałe metalowe stenty są skuteczne w zapobieganiu procesowi odrzucenia oraz późniejszej restenozy po zabiegu angioplastyki wieńcowej, wciąż wiążą się z ograniczeniami, takimi jak ryzyko wystąpienia zakrzepicy w stencie i niedopasowanie stentu do rozmiaru naczynia. Restenoza jest głównym ograniczeniem konwencjonalnego leczenia przy użyciu implantowanych na stałe stentów. W celu zmniejszenia szkodliwego działania niepożądanego metalowych stentów opracowano stenty powlekane lekiem antyproliferacyjnym (DES, *drug-eluting stents*). Urządzenia te stopniowo uwalniają środki działające antyproliferacyjnie i w ten sposób zmniejszają ryzyko restenozy.

Nie stwierdzono jawnej korzyści płynącej z obecności stentów w naczyniach wieńcowych po ich przerośnięciu śródbłonkiem. Przeciwnie, istnieją udokumentowane przypadki ich negatywnego wpływu, ponieważ niekompletne wgojenie może wywoływać przewlekły stan zapalny, który zwiększa ryzyko powstania zakrzepicy [3]. Stenty wszczone na stałe mogą również uszkadzać czynność śródbłonka [4], uniemożliwiać późniejszy korzystny remodeling [5] oraz utrudniać obrazowanie i ponowne interwencje.

Koncepcja bioabsorbowalnych stentów wieńcowych powstała jako alternatywa dla stentów implantowanych na stałe. Głównym założeniem stentów bioabsorbowalnych jest zapewnienie rusztowania

w fazie okołozabiegowej oraz podczas obserwacji krótkoterminowej.

Bioabsorbowalne stenty zostają wchłonięte i pozostaje po nich jedynie wyleczone naturalne naczynie, co pomaga przywrócić reaktywność naczyń z możliwością ich remodelingu. Nie istnieje zagrożenie wystąpienia późnej zakrzepicy, ponieważ stent ulega absorpcji, więc nie jest konieczne przedłużone leczenie przeciwplatekcyjne. Stenty bioabsorbowalne mogą być również odpowiednie w wypadku złożonej anatomii, kiedy stenty niekorzystnie zmieniają geometrię i morfologię naczynia oraz ulegają odkształceniom i złamaniom, takim jak dające się zaobserwować w tętnicy udowej i tętnicy piszczelowej. Bioabsorbowalnych implantowanych stentów można używać jako nośnika leków lub genów i prawdopodobnie będą one miały duże znaczenie w leczeniu pękniętej blaszki miażdżycowej [6].

Dodatkowo bioabsorbowalne stenty uwalniające leki mogą dostarczać środków antyproliferacyjnych w celu obniżenia ryzyka restenozy, a z czasem mogą się rozpuszczać, dzięki czemu eliminują problem związany z niekorzystnymi cechami stentów implantowanych na stałe.

W niniejszej pracy przedstawiono krótki przegląd technologii przedklinicznych wstępnych badań eksperymentalnych dotyczących stentów bioabsorbowalnych.

Technologia stentów bioabsorbowalnych

Dotychczas zbadano kilka technologii odpowiednich dla bioabsorbowalnych stentów. Magnez i polimer kwasu mlekowego (PLLA, *poly-L-lactic*

Adres do korespondencji: S. Suave Lobodzinski, PhD, Department of Electrical and Biomedical Engineering, California State University Long Beach, 1250 Bellflower Blvd, Long Beach, CA 90840, USA, tel. 562 985-5521, faks 562 985-5899, e-mail: slobo@csulb.edu

Tłumaczenie: Agnieszka Świącicka

Tabela 1. Materiały używane do wykonywania biodegradowalnych stentów

Material	Stent	Status	Źródło
Polimery			
PLA	Balon z pamięcią termiczną rozszerzalny, pierścień (Igaki-Tamai)	4-letnie dane kliniczne	Tamai H. i wsp., CCT 2004
PLA	Balon rozszerzalny, cylindryczny (Abbott Vascular, Inc.)	Faza I badania klinicznego (Absorb)	Stack R.S., TCT 2005; Ormiston J., TCT 2006
Tyrozyna-poliwęglan	Balon rozszerzalny (REVA Medical)	Faza przedkliniczna	Kaluza G., TCT 2006
PAE-salicylany	Balon rozszerzalny, cylindryczny	Faza przedkliniczna	Robinson K.A., TCT 2006
Metale			
Magnez	Balon rozszerzalny, cylindryczny (Biotronik)	Faza I badania klinicznego	Haublein B. i wsp., Heart 2003; 89: 651–656
Żelazo	Balon rozszerzalny, cylindryczny	Faza przedkliniczna	Peuster M. i wsp., Heart 2001; 86: 563–569

PLA (*polylactide*) — poliaktyd; PAE [*poly(anhydride esters)*] — estry wielobezwodnikowe

acid) są najbardziej rozpowszechnionymi materiałami używanymi do konstrukcji bioabsorbowalnych stentów (tab. 1).

Bioabsorbowalne stenty zbudowane ze stopu magnezu

Bioabsorbowalny stent magnezowy jest zbudowany ze stopu **magnezu**, który zawiera również cyrkon (< 5%), itr (< 5%) oraz pierwiastki ziem rzadkich (< 5%). Rusztowanie znika wraz z upływem czasu, ale miejsce jego położenia można wciąż zidentyfikować, ponieważ materiał, z którego jest zbudowane, zostaje wchłonięty, a powstała przestrzeń wypełnia się kompleksem wapniowo-apatytowym z domieszką elementów fosforanowych. Stenty te są kompatybilne z obrazowaniem serca metodą rezonansu magnetycznego oraz wielowarstwową tomografią komputerową i mogą być używane jako narzędzie służące do dostarczania leków i genów [7].

Elementy zbudowane ze stopu magnezu są dobrze tolerowane przez organizm, a stopień rozkładu materiału może być regulowany. Materiał charakteryzuje się dużą podatnością, ale jest na tyle sztywny, że stanowi rusztowanie dla naczynia krwionośnego.

Polimerowe stenty bioabsorbowalne

Stent „IGAKI-TAMAI” znany jest jako pierwszy polimerowy stent bioabsorbowalny. Jest wykonany z biodegradowalnego polimeru PLLA. Rozpuszcza się do postaci wody oraz dwutlenku węgla

Tabela 2. Wyniki użycia biodegradowalnych stentów wieńcowych na bazie kwasu polimlekowego (Igaki-Tamai) u pacjentów na początku leczenia i po upływie 6 miesięcy (15 pacjentów, 25 stentów, 18 zmian *de novo* i 1 przypadek restenozy) [8]

Wynik	Przed stentowaniem	Po stentowaniu	6 miesięcy
TLR			10,5%
Minimalna średnica światła [mm]	1,02 ± 0,36	2,59 ± 0,35	1,84 ± 0,66
Zwężenie średnicy (%)	64 ± 11	12 ± 8	33 ± 18
Wskaźnik utraty*			0,48 ± 0,32

*Późna utrata + początkowy przyrost, TLR (*target lesion revascularization*) — ponowna rewaskularyzacja w obrębie implantowanego stentu

i jest wchłaniany przez tkankę naczynia w ciągu kilku lat od implantacji. Możliwe jest zastosowanie go u chorych, u których nie można wszczepić stentu, ponieważ wciąż są w fazie wzrostu lub mają alergię na metal. Mimo że rozszerzone segmenty ponownie ulegają zwężeniu, implantowane stenty PLLA, które nie pozostają w organizmie na stałe, nie utrudniają kolejnych zabiegów (np. ponownej implantacji stentu). Ponadto stenty PLLA są bardziej funkcjonalne w przypadku nasączenia ich lekami niż stenty metalowe i dlatego stanowią bazę dla stentów uwalniających leki (tab. 2).

Stent bioabsorbowalny zbudowany ze stopu magnezu oceniano w badaniu PROGRESS-AMS, w którym wykazano, że wskaźniki restenozy oraz

Tabela 3. Wyniki badania PROGRESS AMS (63 pacjentów, 71 stentów, 63 zmiany *de novo* w 8 ośrodkach) [9]

Wyniki	4 miesiące	1 rok
TLR	25 (38%)	27 (45%)
TLR spowodowana niedokrwieniem	15 (24%)	16 (27%)
MACE (śmierć sercowa, MI, TLR)	15 (24%)	16 (27%)
Wynik (średnia)	Po stentowaniu	4 miesiące
Zwężenie średnicy wewnątrz stentu	12,7%	48,4%
Ostry przyrost wewnątrz stentu [mm]	1,41	
Późna utrata wewnątrz stentu [mm]		1,08

TLR (*target lesion revascularization*) — ponowna rewaskularyzacja w obrębie implantowanego stentu; MACE (*major adverse cardiac events*) — poważne niepożądane zdarzenia sercowe; MI (*myocardial infarction*) — zawał serca

ponownej rewaskularyzacji w obrębie naczynia z uprzednio implantowanym stentem (TLR, *target lesion revascularization*) były porównywalne ze wskaźnikami w przypadku angioplastyki balonowej (tab. 3) [2, 9].

Kolejny obiecujący stent bioabsorbowalny uwalniający leki stworzono w Abbott Laboratories. Ten bioabsorbowalny stent wieńcowy uwalniający ewerolimus jest wykonany z kwasu polimlekowego, którego używa się w implantach medycznych, takich jak szwy rozpuszczalne. Podobnie jak stenty metalowe, stent bioabsorbowalny, stworzony przez firmę Abbott, zaprojektowano w celu przywrócenia przepływu krwi poprzez otwarcie zamkniętego naczynia i podpieranie jego ścian aż do momentu całkowitego wygojenia naczynia.

Według danych pochodzących z badania ABSORB, pierwszej światowej próby klinicznej dotyczącej wykorzystania w leczeniu choroby wieńcowej całkowicie bioabsorbowalnego stentu uwalniającego leki, produkowanego przez firmę Abbott, u 30 pacjentów w okresie do roku po zabiegu nie stwierdzono przypadków zakrzepicy w stencie, konieczności rewaskularyzacji w obrębie implantowanego stentu spowodowanej objawami klinicznymi (ponowne leczenie zmian patologicznych) oraz zaobserwowano niski (3,3%) wskaźnik występowania poważnych niepożądanych zdarzeń sercowych (MACE, *major adverse cardiac events*). To prospektywne, nierandomizowane badanie kliniczne firmy Abbott zaprojektowano w celu oszacowania ogólnego bezpie-

Tabela 4. Wyniki badania ABSORB (30 pacjentów z pojedynczą zmianą *de novo*) [10]

Wynik	1 rok	
MACE (śmierć sercowa, MI, TLR spowodowane niedokrwieniem, 1 NQWMI i brak TLR)	3,3%	
Wynik (średnia)	Po stentowaniu	180 dni
Zwężenie średnicy wewnątrz stentu	16%	27%
Ostry przyrost wewnątrz stentu [mm]	1,24	
Późna utrata wewnątrz stentu [mm]		0,44

MACE (*major adverse cardiac events*) — poważne niepożądane zdarzenia sercowe; TLR (*target lesion revascularization*) — ponowna rewaskularyzacja w obrębie implantowanego stentu; MI (*myocardial infarction*) — zawał serca; NQWMI (*non-Q-wave myocardial infarction*) — zawał serca bez załamka Q

czeństwa i działania w pełni bioabsorbowalnego stentu uwalniającego ewerolimus przez okres do 5 lat.

Produkowany przez Abbott Laboratories bioabsorbowalny stent uwalniający ewerolimus charakteryzuje się doskonałymi wynikami w zakresie bezpieczeństwa klinicznego, w okresie do roku po implantacji u pacjentów z chorobą wieńcową.

Pozytywne rezultaty tego badania klinicznego tworzą mocną podstawę do rozwinięcia kolejnych bioabsorbowalnych rusztowań stentów, które mogłyby wyeliminować niektóre ograniczenia związane z nieabsorbowalnymi stentami metalowymi w takich sytuacjach, jak obrazowanie naczyń oraz ich remodeling.

Po 6 miesiącach ogólny wskaźnik MACE w badaniu ABSORB wynosił 3,3% (1 pacjent; n = 30). Po roku ogólny wskaźnik MACE w tym badaniu był zgodny z wynikami otrzymanymi po 6 miesiącach (1 pacjent; 0,33%; n = 30; 3,4% z uwzględnieniem 1 pacjenta, który nie zgłosił się na badania kontrolne, wiadomo jednak, że w czasie roku nie wystąpiły u niego żadne objawy; n = 29). W badaniu ABSORB MACE stanowiły złożone wskaźniki przypadków śmierci sercowej, zawałów serca oraz ponownego leczenia zmiany w naczyniu odpowiedzialnym za zachorowanie (TLR spowodowane niedokrwieniem).

Stent bioabsorbowalny uwalniający ewerolimus, produkowany przez firmę Abbott, również wykazywał w badaniu ABSORB 100-procentowe powodzenie w zakresie przeprowadzenia procedury i 94-procentową skuteczność w zakresie działania urządzenia (tab. 4).

Wnioski

Bioabsorbowalne stenty uwalniające leki mają szansę zrewolucjonizować dziedzinę kardiologii interwencyjnej. Jednak największym wyzwaniem pozostaje kontrola wskaźnika bioabsorpcji.

Podziękowania

Autor serdecznie dziękuje Victorii Zhao za pomoc w przygotowaniu niniejszego artykułu.

Piśmiennictwo

1. Haude M., Hopp H.W., Rupprecht H.J. i wsp. Immediate stent implantation versus conventional techniques for the treatment of abrupt vessel closure or symptomatic dissections after coronary balloon angioplasty. *Am. Heart J.* 2000; 140: e26.
2. Serruys P.W., de Jaegere P., Kiemeneij F. i wsp. A comparison of balloon-expandable-stent implantation with balloon angioplasty in patients with coronary artery disease. Benestent Study Group. *N. Engl. J. Med.* 1994; 331: 489–495.
3. Luscher T.F., Steffel J., Eberli F.R. i wsp. Drug-eluting stent and coronary thrombosis: biological mechanisms and clinical implications. *Circulation* 2007; 115: 1051–1058.
4. Hofma S.H., van der Giessen W.J., van Dalen B.M. i wsp. Indication of long-term endothelial dysfunction after sirolimus-eluting stent implantation. *Eur. Heart J.* 2006; 27: 166–170.
5. Konig A., Schiele T.M., Rieber J. i wsp. Influence of stent design and deployment technique on neointima formation and vascular remodeling. *Z. Kardiol.* 2002; 91 (supl. 3): 98–102.
6. Waksman R. Promise and challenges of bioabsorbable stents. *Catheter Cardiovasc. Interv.* 2007; 70: 407–414.
7. Barlis P., Tanigawa J., Di Mario C. Coronary bioabsorbable magnesium stent: 15-month intravascular ultrasound and optical coherence tomography findings. *Eur. Heart J.* (advanced access published online on May 7, 2007; doi:10.1093/eurheartj/ehm119).
8. Tamai H., Igaki K., Kyo E. i wsp. Initial and 6-month results of biodegradable poly-L-lactic acid coronary stents in humans. *Circulation* 2000; 102: 399–404.
9. Erbel R., Di Mario C., Bartunek J. i wsp. Temporary scaffolding of coronary arteries with bioabsorbable magnesium stents: a prospective, non-randomised multicentre trial. *Lancet* 2007; 369: 1869–1875.
10. Ormiston J.A., Serruys P.W., Regar E. i wsp. A bioabsorbable everolimus-eluting coronary stent system for patients with single *de-novo* coronary artery lesions (ABSORB): a prospective open-label trial. *Lancet* 2008; 371: 899–907.